

UTTALELSE

FRA MELLOMKIRKELIG RÅD FOR DEN NORSKE KIRKE

(MKR-møte
11.-12.2.2002)

Mer kunnskap, nytenkning og forsakelse – veger til en mer rettferdig og bærekraftig verdensorden

Inneværende år settes det internasjonale samfunns vilje og evne til å svare på de enorme globale utfordringene igjen på prøve gjennom de to viktige FN-konferansene som skal arrangeres. Den første i Monterey i Mexico i mars omhandler Finansiering for Utvikling, og i september arrangeres Verdenstoppmøtet om bærekraftig utvikling i Johannesburg, Sør-Afrika (den såkalte Rio +10). FN er verdenssamfunnets viktigste redskap til å skape globalisering med et menneskelig ansikt, og kirkene i Norge oppfordres til å samles i bønn om at konferansene må lykkes i sine målsettinger om å bidra til en mer rettferdig og bærekraftig verden hvor arbeid for verdens fattigste millioner og vårt felles miljø er jobb nr. én.

Kirkene verden over deler oppfatningen av at en vellykket konferanse i Mexico i mars betyr mye for hvorvidt Verdenstoppmøtet i Johannesburg senere i år kan lykkes. Kirkenes Verdensråd (KV) driver et aktivt påvirkningsarbeid overfor FN og utfordrer sine medlemskirker å gjøre det samme overfor sine respektive regjeringer. KV og Det lutherske verdensforbund (LVF) legger også gjennom sine "Ecumenical Teams" til rette for at representanter for de fattiges lands kirker kan delta aktivt under konferansene.

I Den norske kirke er det de senere år vokst fram en klar og meget kritisk holdning til det forbrukersamfunnet kirken og dens medlemmer lever i. Forbrukerkulturen ses på både som et symptom på internasjonal urettferdighet og på overbelastning av miljøet og som en hindring for at situasjonen kan endres. I denne kritikken ligger det et sterkt element av selvkritikk av kirkens funksjon i forbrukersamfunnet. Når Kirkemøtet 2001 sier at "Kampen mot forbrukersamfunnets dominerende verdier utspiller seg i kjernen av den kristne tro og må løftes fram i forkynnelsen", er det et signal om at kirken i sterkere grad vil arbeide for nøysomhet og måtehold blant kirkens egne medlemmer, og for at det norske samfunn setter grenser for vekst og rikdomsservervelse for oss selv.

Mellomkirkelig råd for Den norske kirke vil peke på den sammenheng det er mellom et slikt kirkelig utgangspunkt og FN-konferansene og spesielt rette oppmerksomheten på tre forhold:

1. Kunnskap

Aldri før har vi hatt så mye kunnskap om urettferdighetens årsaker. De drøye ti årene som er gått etter Den kalde krigens slutt, har imidlertid ikke blitt brukt til å omsette denne kunnskapen til praktisk handling. Forklaringene på dette er mange. Våre ledere er redde for å fatte vedtak som oppfattes å redusere velferden i vårt eget land, med lavere oppslutning som resultat. Like viktig kan det være at mange mennesker ikke våger å velge oppbrudd fra forbrukersamfunnets normer, krav og forventninger.

Mellomkirkelig råd understreker Kirkemøtets positive vektlegging av det samarbeidet som er inngått mellom Den norske kirke og mange av organisasjonene i Norge. Disse organisasjonene kan bidra med kunnskap som er viktig for å motivere for handlingsendringer hos den enkelte. Samtidig kan sterke allianser bidra til å skape det politiske handlingsrom som er nødvendig for å få vedtatt og gjennomført politiske vedtak, i Norge og internasjonalt. I vurderinger av både det internasjonale handelssystemet og systemet for innkreving av gjeld fra fattige land, er det viktig at de mektige landene er villige til å gi fra seg noe makt for å kunne fremme rettferdighet. Kunnskap om slike systemer og beslutninger er også viktig.

2. Nytenkning

Økonomisk utvikling krever ikke bare kapital, men også ansvarlighet og langsiktighet. Økt kapitaltilgang i land med svake institusjoner for omfordeling kan medføre økt korrupsjon, økte forskjeller og større sosiale spenninger. Dersom utviklingen bygger på uttapping av ressurser og utpining av jord, luft og vann, kan også de økonomiske problemene øke, i tillegg til de økologiske. Ansvarlig pengeforvaltning er derfor minst like viktig i et fattig land som i et rikt land. Demokratisering, bedre styresett og kamp mot korrupsjon blir derfor satsingsområder samtidig som mikrofinans eller smålånsvirksomhet har vist seg å være effektivt for å fremme nytenkning og ansvarlighet. Det finnes også i Norge mange muligheter til å plassere sine penger i slik virksomhet i fattige land.

Mellomkirkelig råd vil advare mot den påtvungne "frie markedsøkonomi" som mange fattige land har forsøkt å etterleve. Vi ser det som avgjørende at landene selv har ansvaret for "sin egen økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling" som det heter i FN-Konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter og FN-Konvensjonen om sivile og politiske rettigheters felles artikkel 1. Dernest viser erfaringen at en fri markedsøkonomi i land med store ulikheter og muligheter vil bidra til å øke de økonomiske ulikhetene. For det tredje vil Mellomkirkelig råd påpeke at de rike land selv i liten grad praktiserer den økonomiske tenkningen som de ønsker at fattige land skal innføre. Det ser vi blant annet i den muligheten staten har i rike land til å gi enorme bevilgninger til utsatt industri og tjenesteyting. Vi må arbeide for en økonomi som søker å forbedre situasjonen til de fattigste blant oss, og som tilpasser seg naturens sårbarhet.

3. Forsakelse

Mellomkirkelig råd for Den norske kirke understreker at den situasjonen Norge befinner seg i ved inngangen til det 21. århundre, er helt unik. Enorme oljeressurser og en langsiktig forvaltningspolitikk har skapt et velstandsnivå som vi ikke har vært vitne til tidligere. Likevel lider mange under mangel på gode fordelingsmekanismer som kan balansere den sterke vekt på markedstilpassede løsninger som skaper ekstra stor sårbarhet for de mest utsatte blant oss her i Norge. Det må startes en samtale om å sette et tak for veksten i verdiskapningen i Norge.

Måtehold, nøysomhet og forsakelse er sentrale verdier som i tidligere tider har stått sentralt i både kristendommen og arbeiderbevegelsen i vårt land. I forbrukersamfunnets tidsalder er slike holdninger i stor grad blitt hjemløse. Kjøpepress, nytelseskultur og sterkere vekt på individualisme råder i stor grad grunnen .

Mellomkirkelig råd oppfordrer kirker og menigheter til å søke å gjenfinne et moderne språk for denne delen av evangeliets utfordringer. Gjennom kirkens egen forkynnelse og i holdningsarbeid sammen med andre må sammenhengen mellom mer kunnskap , nytenkning og forsakelse tydeliggjøres slik at flere mennesker opplever at deres bidrag til en mer rettferdig og bærekraftig verden betyr noe.

Mellomkirkelig råd vil tilrå den norske regjering å gå de to FN-konferansene i møte med bevissthet om det som løftes fram i denne uttalelsen og særlig søke en implementering i forhold til følgende 6 hovedområder:

1. Arbeide for internasjonale avgifter som kan skap frisk kapital til finansiering av utvikling.
2. Arbeide for at tilgang på rent vann blir en menneskerett.
3. Være pådriver for gjeldslette for de fattige.

4. Arbeide for at menneskerettighetskonvensjoner og miljøkonvensjoner - særlig Konvensjonen om biologisk mangfold og forørkningskonvensjonen - blir gitt forrang framfor avtaler som regulerer internasjonal økonomi, inklusive patentavtaler.
5. Arbeide for at næringsliv som etablerer seg i fattige land ikke utnytter eksistensen av et svakt lovverk, men holder høye standarder for arbeidsmiljø og ytre miljø.
6. Arbeide for at tilgang på kapital blir gjort lettere for fattige mennesker, slik at de kan bygge nye fellesskap som ikke er avhengighetskapende.

Mellomkirkelig råd står sammen med den verdensvide kirke i å kreve at dagens urettferdige strukturer i verdensøkonomien må endres til å arbeide mer til beste for de fattigste. Vi ønsker å stå sammen i å markere at vi må vekk fra et økonomisk system som bidrar til makt- og kapitalkonsentrasjon hos noen få, og utpining av jordas ressurser. De to FN-konferansene i 2002 om finansiering for utvikling i Mexico og om bærekraftig utvikling i Sør-Afrika, gir anledning til å peke på handlingsmulighetene og alternativene. Både i Norge og internasjonalt vil vi søke å bidra til at disse gjør oss i stand til å bli bedre forvaltere av skaperverket.